

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opraviništvo sta na mestnem trgu št. 10.

O instrumentalni godbi.

„C. G. I.“, glasilo Cecil. društva Ljubljanskega, je zvest svoji nalogi v svojih 10 letnikih že marsikaj prinesel o koralnem in figuralnem petju, o cerkvenem petju v domačem jeziku in tudi o cerkv. orgljanju; le na instrumentalno godbo se je doslej še malo oziral, dasi tudi jo je društvo po pravilih §. 2. e) v svojo skrb vzelo. Menim, da ne bode odveč, ako tudi o njej nekoliko spregovorimo.

Dasi tudi so paganski národi in judje pri svoji službi božji instrumente rabili, in to z nekako spretnostjo: vendar so je izključili kristjanje iz svojih cerkvenih shodov, ker (tako piše nek sv. cerkv. očak) so jim bila čista srca in neoskrunene ustnice ter njihovo krepostno življenje najplemenitejša orodja. Groza jih je bilo, instrumente, s katerimi so pagani pri svojih plesih, igrah in malikovalskih žrtvah najostudnejše strasti vzbujali, poslušati pri svojih molitvah in pri najsvetejši daritvi. Tudi niso mogli razumeti, kako bi bilo mogoče, najvikšega Gospoda, kateremu je treba sè srcem služiti, častiti z zgolj zunanjimi sredstvi, z glasom mrtvih orodij. Pri domačem religioznem petju jim nij bilo zabranjeno, spremljevati ga s poštenimi instrumenti; isto tako so rabili instrumente pri posvetnih veselicah, pojedinah i. dr.

Več stoletij nimamo skoro nikakoršnega sporočila o instrumentalni godbi pri krščanskih narodih; stoprav za 8. stoletja se zopet nahajajo gotovejši glasi; kajti Glasgow-ski zbor l. 747. zahteva, da se iz samostanov odpravijo „*citharistae aliique fidicines*“, kar se pa baje nij povsod zvršilo; saj skoro ob istem času opat Cuthbert Lullus-a, nadškofa mogunškega ter naslednika sv. Bonifacija († 755) prosi, naj mu pošlje kakega spretnega citrarja. Orgle se tudi že za 8. stol. nahajajo, dasi tudi iz tega ne moremo sklepati, kakor da bi jih bili še le o tem času iznašli; cesar Konstantin Kopronymus je poslal Pipinu Malemu (752 — 768) na Francosko orgle, ki so bile postavljene v cerkvi sv. Kornelija v Compiègne. Isti cesar je poslal malo let pozneje druge orgle cesarju Karolu Vel. Odslej so postavljali orgle po cerkvah in dvestoletji pozneje imela jih je skoro vsaka stolnica in večja cerkev. O igranji na druge instrumente ob tem času piše Walafrid Strabo († 849), da so se gojenci Reichenau-skega samostana, kjer je tudi on študiral, podučevali „v organum-u, s katerim edinim se je v tamošnji samostanski cerkvi petje spremljevalo, v igranji na

harpo, flavto, trobento, posavno in na liro s tremi strunami“. Razen orgel bili so do 16. stoletja vsi drugi glasbeni instrumenti iz cerkve izključeni; orgle same pa so se rabile, da se je ž njimi ton nударjal, ali da so se z igranjem melodije pevci v pravem glaslu vzdrževali. Amalarius (9. stol.) piše: „Naši pevci nimajo cimbal, ne lir, ne citer v rokah, niti drugih instrumentov“. Pozneje zopet nahajamo v cerkvi edine orgle pripuščene ter njih rabo že nekako omejeno; Honorius Augustod. (12. stol.) piše: „Pri sv. maši rabimo petje; toda pri himnih in hvalnih pesnih Bogu služimo tudi z orglami in zvonovi“. Dodeva se nam, da so še dolgo dolgo potem smatrali nespodobno in nadležno, da bi se med tem, ko se največje skrivnosti obhajajo in najsvetejša daritev opravlja, drugi glasovi glasili, kakor človeški. Res da so bile tadaj orgle še jako neukretne; toda, čim prijetnejši je njih glas postajal, čim ročnejša njih mehanika, čim večji njih obseg, tim večjo vdeležbo so jim pripuščali pri službi božji. Tudi igranje na orglah se je pod vplivom razcvetajoče se harmonije spopolnjevalo. Kako pa da so sploh na orglah igrali, se ne dá tako lahko dognati, ker najstarejši skladbe za orgle, ki je dan danes še imamo, spadajo stoprav v 16. stoletje; ob onem času se slog za orgle in slog za glase nista nikakor nič ločila. Spremljevali so z orglami pevske skladbe, zlasti koral; in ko je Viadana okoli l. 1600. svoje „concerti spirituali“ na dan spravil, pokazale so se pri eno- in dvoglasno zvršenih skladbah orgle kot potreben instrument, ki daje takim in enakim skladbam temelj in polnost. Pa tudi popolnim zborom jeli so dajati orgle (*basso continuo*) za spremljevanje. Kmalu so bile orgle tako priljubljene, da je (okoli 1620) nek Gašp. Vincentius, orglavec v Würzburgu, ves „opus magnum mus“ Orlanda Lasso (516 komadov) preskrbel z „basso continuo“ in da je pozneje malo skladeb prišlo na dan, katerih bi ne bil spremljeval „bassus ad organum accomodatus“ ali „bassus generalis ad organum“. Enako koristne so se takrat orgle spoznavale za dopolnitev pavz ali za vpeljavo k petju (preludije i. dr.). Orglanje je jelo začetkom 16. stoletja vzdigovati se, in ker se je bistvo orgel s cerkvenim značajem lože vjemalo, jih je njih resnoba in veliki obseg glasov, kakor nobenega družega instrumenta, za cerkveno službo posebno priporočal: prav zato nahajamo tudi orgle skozi vse čase, rekli bi, kot liturgični instrument po cerkvah. In vender jih nekatere cerkve še niso vsprejele do današnjega dne, kakor n. pr. papeževa kapela. Nikdo se ne bode čudil, če so se orgle na mnogih krajih zlorabile in se še zlorabijo: a cerkev je to zlorabo vedno grajala, dasi tudi prave rabe pri službi božji nij prepovedala; naj le omenimo tu znane določbe Trident. zbora iz 22. seje. — In tako so se ozirali in se še ozirajo vsi glasovi proti orglam v katoliški cerkvi ne proti orglanju samemu, temuč vedno veljajo le pohujšljivi in nespodobni rabi orgel. Vsa drugačna pa je reč gledé drugih instrumentov.

Instrumentov cerkev nikdar nij potrdila, ker jej nikdar niso mogli veljati za kinč hiše božje; marveč je previdela, da instrumenti službo božjo motijo, da donašajo v svetišče posvetnega duha, ter da še marsikaj družega pohujšljivega provzročujejo. Zato pa tudi ne nahajamo ne v spisih, ne v določbah cerkvenih zborov, in tudi ne v starih skladbah do sredi 16. stoletja nikakoršnega znamenja, da bi se bili v cerkvah drugi instrumenti rabili razen orgel. Le samoterni slučaji so morda bili, kakor n. pr. Gerson (okoli 1400) piše, da je

v nekaterih cerkvah poleg orgel tudi tubo, in prav redkokrat nizko trombo (*bombardas*) čul. Nikar se ne čudimo, da so začetkom drugega tisočletja druge instrumente za cerkev nesposobnimi smatrali; saj so se kristijanje tistih dob še strogo držali cerkvenih ukazov in kolikor mogoče odstranjevali vse novotarije; tudi se glasbena orodja po vsem svojem značaji niso strinjali s častitljivostjo službe božje, ker so jih namreč rabili pri popolnem posvetnih veselicah trubadurji, ministrelji, mestni piskači in grajski čuvaji. In dasi tudi so le-ti možje svoje instrumente tū pa tam dokaj spretno rabili, vendar so jih orgle v marsičem prekosile, n. pr. gledé moči in lepote glasov, polnosti harmonije in dolgotrajnih tonov. Stoprav sredi 16. stoletja, ko se je glasba povsod bolj gojila, nahajamo gotovejših sporočil o rabi nekaterih instrumentov v cerkvi.

L. 1565. ukazuje zbor Cambray-ski, da naj se pri petem *Credo* ne rabijo ne orgle ne instrumentalna godba, k večemu, ako je taka, da se more razumeti vsaka beseda; pri takih skladbah pa, katere prepevajo čast božjo, n. pr. himni, *gloria*, *sanctus*, je godba na svojem mestu. Toda prezirati ne smemo, da take določbe nimajo splošne veljave t. j. za celo cerkev, ampak le za posamezne škofije in provincije; sv. cerkev pozna za svojo službo božjo le svoj koral, in le pripušča tū pa tam za večjo slovesnost večglasno petje z orglami. Tudi Tridentinski zbor govori samo o orglah, ne pa o drugih instrumentih; in Milanski zbor (l. 1575.) kakor tudi mnogi drugi zbori določujejo, naj se edinim orglam v cerkvi prostor pripušča; flavte, rogovi in drugi instrumenti pa naj se izključijo iz cerkve. Da so instrumenti dobili svoj prostor v cerkvi, temu je bil baje le-ta vzrok, da so velikaši na svojih dvorih imeli močne zборе ne le pevcev, ampak tudi instrumentalistov, katere vse so hoteli tudi za cerkev porabiti; tako n. pr. je Orl. Lassus, kapelnik bavarskega volilnega kneza v Monakovem, razpolagal čez 60 pevcev in 30 instrumentalistov, Cl. Monteverde v Benetkah čez 33 instrumentalistov. Solnograški kapelnik Hasenknopf (1588) je zložil za cerkev „*Sacrae cantiones 5, 6, 8 et plurium vocum, tum viva voce, tum omnis generis instrumentis cantatu accomodatissimae*“; Giov. Croce (1607) v Benetkah motéte za 8 glasov „*con ogni instrummenti*“; Maks Stadelmayr, c. kr. kapelnik, *magnificat* in psalme „mit Instrumenten“. Bern. Borlasca, kn. bavarski kapelnik, opisuje (1616) v predgovoru k svoji „*Scala Jacob*“ celó uredbo dvojnega instrumentiranega zbora.

Malim cerkvenim zborom morale so same orgle zadostovati, za katere so si pa orglavci skladbe v tabulaturi spisovali, pevce noto za noto spremljevali ali si „*basso continuo*“ postavljali; in kadar so rabili instrumente, bile so navadno le posavne in k večemu še cinke. Strunila so malo rabili, ker se jim je njih glas premalo krepek dozdeval; na Španskem bila je harpa priljubljena in se je v Pampelunski stolnici do danes ohranila.

Začetkom 18. stoletja storila je instrumentalna godba na cerkv. korih mogočen korak dalje. Brez dvojbe je k temu največ pomogla neapolitanska šola, katera je svoje cerkvene skladbe navadno z instrumenti oskrbela, zlasti ko je Al. Scarlatti vpeljal sorazmerno sestavljen orhester, kakoršnega prej nikjer niso poznali. Le-tá orhester je bil sestavljen iz gosli, viole, violončela, kontrabasa, 2 hoboj in 2 rogov, in postal tako temelj samostalnosti in-

strumentalne godbe. Odsihdob jéle so se zlasti množiti instrumentirane cerkvene skladbe, katere so pa tudi v svojih pevskih delih čedalje bolj posvetni značaj dobivale ter čisto deviško petje iz cerkve odrivale. Le boljši mojstri so se še nekoliko držali cerkvenega sloga; in še tem se je malokdaj posrečilo najti oni častitljivi značaj, kateri blaži skladbe Palestrinove, Vittorijeve, Haslerjeve i. dr.

Dasi tudi je bila ta pot, na katero je bila instrum. glasba krenila, za njeno izoliko pripravna, bila je za cerkev pogubna, ker so bili skladatelji za posvetno glasbo navadno tudi vodje cerkvenim korom; dvema nasprotnima si elementoma, kakor sta si gledališka in cerkvena glasba, pa nikakor ne more služiti ena in ista oseba, da ne bi tega ali unega ne zanemarila ali da ne bi nadvladal oni element, kateri se bolj mehkužnosti laska. Tako se je tudi zgodilo, da so se posvetne glasbene oblike v cerkev vgnezdile ter da se je strastni in popolnem osobni izraz hvalisal kot največja krasota.

Skladatelji, brineč se za posvetno glasbo, prišli so ob pojem svete glasbe, in često jim je bilo edino to mar, pomagati „praktičnim potrebam“ brez vsacega ozira na cerkvenega duha. (Konec prih.)

Petje pri čč. oo. Benediktinih v Sekovi na Gorenjem Štajerskem.

P. Angelik Hribar.

(Dalje.)

Pri „Matutinum“ sem tudi zapazil, kako razločno, natančno vsaki zlog izgovarjajo n. pr. *De-i, me-i, tu-us etc.* (Matutinum za manjše praznike obstoji iz dveh nokturnov, vsak nokturn pa ima 6 psalmov; lekcije so pa le 3 pri prvem nokturnu, pri drugem pa nič. — Večje praznike pa matutinum obstoji iz 4 nokturnov in vsak nokturn ima 6 psalmov, lekcije so pri vsakem nokturnu tudi 4, le pri četrtem nokturnu je samo evangelij in homilija, in trpi navadno z *Laudes* vred 1 uro in 20 minut.)

Laudes so navadni psalmi.

Ob 7¼ je „Prim“. Psalmi so: 7, 8, 9. Potem *Regi sacculorum etc. Martyrologium* poje se in *quinto tono (c-f)*. V tem tonu se tudi poje: *Ex regula sancti Patris nostri Benedicti*.

26. oktobra ob 8¼ uri je bila črna maša za nekega mrtvega. Tudi pri taki maši pojó le koral, in sicer vse, kakor je pisano; *Dies irae* tu in tam ricitirajo. (Čudno se mi je zdelo pri tej maši, ker so skoraj celo mašo ljudje okoli velikega altarja hodili, najprej možaki, potem deklice v belih oblačilih z venci na glavi, in nazadnje žené; hodili so drug za drugim.

Red čč. oo. Benediktinov silno rad prepeva. Pojó se tu, kakor sem že omenil, cele večernice vsaki dan, poje se deloma *completorium, matutinum, laudes in horae*, poje se vsaki dan pri konventualni sv. maši, kakor je pri takih slovesnih mašah predpisano in sicer le samo koral. Odkritosrčno povem, da korala nisem nikjer slišal tako lepo pevati, kakor v Sekovi. Slišal sem ga peti pred desetimi leti v Gradci pod vodstvom slavnoznanega kapelnika g. Fr. Haberl-a, kjer je bilo šesto občno snidenje Cecilijancev, kjer smo slišali krasne maše, motete starih mojstrov in slišal g. Haberl-a samega koral peti; slišal sem ga na Dunaji pod vodstvom vrlega gosp. Jožefa Böhm-a, slišal sem ga

v Zagrebški stolnici, kakor tudi v Celovci. — A ko sem ga poslušal v Sekovi več dni, reči moram, da me je dan na dan bolj očaral in večkrat sem bil do solz ginjen. Res, petje koralno je krasno, vzvišeno! In petje tako umetno in dovršeno, kakor se tu čuje, ima neko lepoto, dostojnost in čudovito moč do človeškega srca, kakoršne pri našem cerkvenem petji, pri naši instrumentalni glasbi, ki ima veliko več sredstev in pripomočkov, da deluje na človeka, — naj je bila še tako dostojna — nisem nikdar občutil.

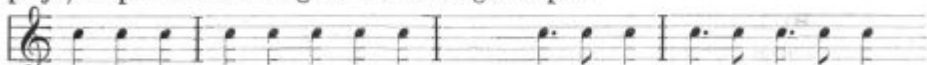
Kdor Beuronske benediktine sliši peti koral, ta gotovo vé ceniti njegovo krasoto. Tega se je prepričal preč. g. Žiga Bohinec, ki je tudi lansko leto po nasvetu mlg. knezoškofa šel koralno petje poslušat v Emavs v zlato Prago, kjer prebivajo benediktini istega samostana.

Vsim tistim, katere koralno petje zanima, svetujem, naj gredó v Sekovo ali Emavs koralno petje poslušat in se ga učít in gotovo se bodo vrnili vsi navdušeni za koral. (Pot v Sekovo je ta-le po železnici: Ljubljana-Trbiž-Knittelfeld. Od Knittelfelda do Sekove je še kake 2½ ure peš, s fijakarjem se vé da manj. V Emavs pa: Ljubljana-Praga.)

Tudi jaz sem se ga učil in skušnji podvrigel iz koralnega petja. Preč. gosp. P. prior je bil takó prijazen, da mi je odkazal za poduk v koralnem petju dva učenika: enega za teorijo in družega za prakso. Da sta se učenika prepričala, na kateri stopnji v koralu da sem, pel sem nekaj iz *Graduale de tempore de sanctis*. Ko odpojem, mi reče učenik, da sem ga še precej dobro pel, vendar me opomni na sledeče napake: Peli ste a) brez pobožnosti. Nikar ne pozabite, mi pravi, da „koral“ ni nič družega, nego peta molitev. Iz tega sledí, da se mora koralno petje tesno oklepati besedi te molitve. Če to pomnite, imate imenitno ravnilo pri koralu. Koral ni kaka cerkvenomuzikalna produkcija, ampak le peta molitev.

b) Kratkih zlogov ne smete požirati n. pr. Dó-mi-nus; kratek zlog je tu mi, ki se mora tako razločno slišati, kakor do in nus; toraj: Dó-mi-nus, for-ti-tu-dí-nis, ē-xul-ta-ti-o-nis, jū-sti-ti-ae, tē-sti-mo-ni-is, jū-di-ci-a, me-um itd., toraj mora se vsak zlog razločno peti in kratkih zlogov ne požirati.

c) Nikoli ne pojte punktirane note, kakor je to navada pri figuralnem petju, ampak kolikor mogoče enako dolgo n. pr.:

Do-mi-nus for-ti-tu-di-nis itd. ne pa Do-mi-nus for-ti-tu-di-nis etc.

d) Dolge zloge dobro naglašujte in krepko povdarjajte. Pri tem povdarku se pa zlog ne sme zategniti ali podaljšati, ampak mora se le krepkeje, jačje izgovoriti. Tu ni razločka med kratkimi in dolgimi zlogi; koral pozna le naglašene in nenaglašene (z akcentom in brez akcenta). Tekst je podlaga in merilo koralu, ta prevladuje. Na melodijo koralnega petja vplivajo naglasi, besede in stavki n. pr.:

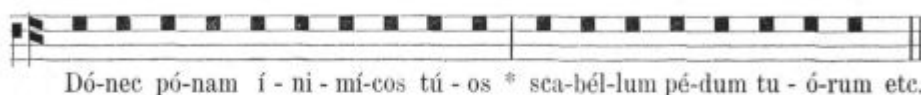
II. Tonus.

Dí-xit Dó-minus Dó-mi-nō mé-ō * Sē-de a dex-tris mé-is.

Toraj dobro naglaševati in krepko povdarjati se mora: Dí(xit) Dó(minus) Dó(mino) mé(o) * Sé(de a) dex(tris) mé(is) etc. To naglaševanje in krepko

povdarjanje pa ne obstoji v tem, da bi se zlog podaljšal, ampak zlog dobi le krepak povdark, drugega nič.

Ko je učenik zapazil, da pri besedah zlogov dobro ne naglašujem in krepko ne povdarjam, začela sva psalme recitovati. Ozir recitovanja mi je podal sledeča pravila: a) Recitujte tako, kakor da bi hoteli na enem glasu peti n. pr.:

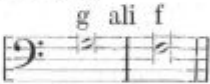
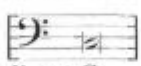

b) Premolk (pavza) pri zvezdici mora biti dolg, tako, da se med tem lahko izrečete besedi „Ave Maria“. Med vsakim verzom pa se mora premolk narediti, tako dolg, da se zamore besedica: „Ave“ izreči n. pr.:

Dí-xit Dó-mi-nus Dó-mi-no mé-o: * (Ave Maria) Sé-de a déx-tris mé-is. (Ave).

Dó-nec pó-nam í-ni-mí-cos tú-os: * (Ave Maria) sca-bél-lum pé-dum tu-ó-rum. (Ave).

Vír-gam vir-tú-tis tú-ae e-mít-tet Dó-mi-nus ex Sí-on: * (Ave Maria) do-mi-ná-re in mé-di-o i-ni-mi-có-rum tu-ó-rum. (Ave) etc.

c) Pri recitovanji se ne sme vpiti, ampak rabi naj se srednje močan, rahel glas; kakor pri figuralnem petji *mezzo forte*.

d) Recitujte se naj bolje na tonu nikakor pa tako nizko, kakor v nekaterih krajih, ki se gaga na tonu ali na C ali na H ali še celo na A.

(Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Hrenovic 15. julija. Priporočevalo se je večkrat pri zborovanjih Cecil. društva, naj se vsako leto vsaj eno poročilo pošlje društvnemu listu, kako v tej ali oni župniji napreduje cerkveno petje. Dolžnost me skoraj veže Vam in čast. bralcem „Cerkv. Glasb.“ sporočati o našem še mladem pevskem zboru. Nikar pa ne pričakujte obširnega programa raznih slovenskih pesem, težkih motetov in umetnih latinskih maš. Pri nas napredujemo počasi, vendar, hvala Bogu in unetim pevcem, gre še precej gladko naprej. Cerkevni zbor šteje še vedno 24 pevcev, ki se redno shajajo vsako nedeljo in vsaki praznik po večernicah k skupni pevski vaji. Da bi tudi delavnike za vežbanje porabili, ne gre. Na kmetih smo, ljudje imajo še posebno sedaj v poletnem času dela čez glavo. Tudi so pevci večidel raztreseni po vaseh, nekateri celo po tri četrt ure daleč od farne cerkve. Tako je tedaj poduk v petji le na nedelje in praznike omejen. In vendar se je po poldrugoletnem trudu nekaj doseglo. Glasovi so se precej olikali, sekirice ne delajo več toliko preglavice in prva boječnost pri pevcih je tudi že minula. Alt, ki pevovodjem naj več sitnosti napravlja, ker ima pri novejših skladbah naj bolj težavno in zelo nevhvalno nalogo, se pri nas še precej dobro drži. Prej bi skoraj drugi glasovi stopili „iz ojuic“, kakor on. Naj le še dalje tak ostane!

Latinske maše znamo za sedaj še samo dve. Lavtizarjevo enoglasno s spremljevanjem orgel in A. Foersterjevo: *Missa in honorem s. Caecliae*, ki se poje navadno brez vsakega spremljevanja in vedno s popolnim tekstom. Kaj ne, malo je? pa za naše razmere zadostuje.

Druge pesmi pri tihih sv. mašah jemljemo naj več iz Cecilije. Znamo jih pravilno peti okoli 70. Cecilija zdi se mi naj bolj priročna knjiga za cerkveni zbor. Prvič imajo pevci pri rokah celo zbirko cerkvenih pesem in to v knjigi, ki jo lahko rabijo pri sv. maši za molitve, če tudi ne pojo. Brez šundra, kakor se velikrat zgodi, ko organist note razdeljuje, se tukaj pove le stran ali številka pesmi. Tiho se knjiga odpre in brez hrupa ali besedičanja tudi začne. Drugič nam ni potreba skrbeti za razne pesmi in za posamezne glasove. Koliko truda in časa vzame prepisovanje, ve le tisti, ki je to sam skusil. Za naš zbor bi bilo potreba vse glasove skupaj vsaj desetkrat prepisati, zraven še ene tri tekste, tedaj besede tridesetkrat in to za eno samo pesem. Cecilija pa nam vstreže v vseh obzirih in to prav dobro. Tu so besede tiskane, note razločno stavljene, da vsakí pevec brez težave dobi svojo vlogo. Le škoda, da imamo v Ceciliji preveč nemških pesem, ali bolje od nemških skladateljev, pa besede domače. To čuti vsaki organist gotovo iz skušnje. Res da pravijo: po besedah, njenih povdarih in oddihljajih naj se tudi melodija vravna. Pa če tudi pevovodja na to pazi, zdi se vendar njemu kakor pevcem nekaj prisiljenega in še enkrat toliko časa porabi se za eno pesem nemškega skladatelja, kakor pa pri pesmi domačega glasbarja. Gospodje pevovodji mi bodo gotovo prav dali.

S tem pa nikakor nočem kaj očitati gospodom, ki so nam Cecilijo preskrbeli. Ko bi nam tisto leto družba sv. Mohora nič družega ne bila podala, kakor le edino Cecilijo, bi bila s tem svojo nalogo popolnoma spolnila. Le pomislimo, koliko not pa dobimo dandanes za en goldinar! Vzemimo za zgled: Strauss-Album. En zvezek obsega 12 komadov na 43 straneh v osmerki, pa stane 1 gld. 80 kr. In vendar se te zbirke po širnem svetu dandanes največ proda. V Ceciliji imamo pa za en goldinar 252 pesem in še zraven pravičnega teksta veliko. — Bojim se le, da nam Cecilija v malo letih popolnoma ne poide.

Zdi se mi Cecilija tudi zavoljo tega naj bolj priročna knjiga za pevce na kmetih, ker je naša dolžnost skrbeti, da knjige, ki nam jih podaja družba sv. Mohora za slovensko ljudstvo, jih ta tudi bere in razume. Kako bodo pa Cecilijo umeli, ako ne delamo na to, da pevski zbori na kmetih tudi iz Cecilije pojo? Očita se nam, da nove pesmi ne ugajajo ljudstvu. Imajo menda premalo originalnosti in manj živahnih melodij? Pa kdor med priprostim ljudmi živi, mi bo gotovo pritrnil, da to ni sploh resnično. Ni dolgo tega, kar sem sam učil ženski zbor Nedvedovo „Ti o Marija“, katero je „Glasb. Matica“ izdala v posebnem iztisu na svitlo. Začetkoma je sopran-solo in potem ženski tretet. Vse je s spremljevanjem orgel. Pesem pa ni postavljena v obliki znanih Marijinih od Riharja, tudi je precej težka. Pa ko sem pozneje maševal pri daljni podružnici, pele so pevke iz vasi, ki pa nobena ni pri farnem pevskem zboru, ravno to pesem prav gladko. Se je sicer bolj slabo čul „solo“ brez spremljevanja orgel, pa vidi se iz tega, da jim pesem kot besede ugajajo.

Enako sem slišal tudi neko bolj težko iz Cecilije ravno tam. In čemur sem se najbolj čudil, je bilo to, da je drugi glas več olupšav, ktere ima alt v pesmi, ponavljal. Kje so se učile priproste pevke novejšje pesmi? Le v farni cerkvi, poslušaje cerkveni zbor. Drugi glas je moral pač skrbno poslušati alt v cerkvi, da ga je pozneje tako dobro izpeljal.

Pa predaleč sem zašel. Poročilo bi moralo biti krajše. (Nikakor ne! Vr.)

Sem pa tega mnenja, da bi se največ doseglo, ko bi gg. pevovodje v našem društvenem listu svoje misli in skušnje večkrat razodevali. Tako bi bilo več življenja in tudi več uspeha. Če bi tudi sim pa tje drug družega pobijali — saj brez opozicije tako nikjer ni, še celo v državnem zboru se nahaja, če tudi tam učeni gospodje sedé — nič bi ne škodovalo. To bi človeka opozorilo na njegove napake, ob enem mu tudi kazalo boljše pot, kako se smoter cecilijanske ideje lažje doseže.

Iz Ljubljane. — (Zadnja*) beseda kot odgovor na „Zagovor“ iz Rudnika.) Po večkratnem prečitani celega „Zagovora“ ne morem najti novih dokazov ali pojasnil — pa čemu? Drugače bi se ne glasil današnji moj odgovor kakor prejšnji; hočem pojasniti le zadnjo točko. Na Nemškem je „društvo nemških številkarjev“, katero je hotel Stahl prisiliti, da razsodi v njegovi pravdi zoper redaktorja „Sängerwarte“ (organa tega društva) zaradi „neopravičene“ izdaje podučnih del po številkah. Stahl ne strpi nobene konkurence in vsacega napada, kdor se drzne dotakniti se njegovega „monopola“, kakor bi bil svet zazidan ali zamašen in bi nihče ne smel dati na svitlo nove slovnice, nove šole ali nove knjige za to ali ono stroko. Pa naj sledi nekoliko vrstic iz „Sängerwarte“, da se pojasni „merodajna avtoriteta“: „Herr Stahl, der „allein berechtigte“ Herausgeber der Methode G.-P.-Chevé, der sich über die Herausgabe des Schwann'schen Schulliederbuches so ereiferte, schwieg die beiden von Thinnnes herausgegebenen Heftchen todt. Die Folge war nun, dass die Heftchen liegen blieben, und dass jetzt die Gebrüder ihr Liederbuch sogar in Noten ediren, obwohl sie die Ziffer für besser halten. Ist das nicht eine nette Frucht des Monopol-Terrorismus? Als vor 2 oder 3 Jahren die Essener Ziffern-Ausgaben erschienen, nannte Herr Stahl dies Beginnen Keulenschläge gegen ihn; wie soll man darnach wohl das Verfahren nennen, welches er Herrn Thinnnes gegenüber beobachtete? . . . Aber nein, wir durften keine anderen Ziffern-Musikalien kaufen, als Stahl'schen Heftchen . . . Herr Stahl scheint eine Mode daraus machen zu wollen, zu Neujahr uns jedesmal mit einer Schmähschrift zu beschenken . . . Konec celega dolzega prepira je bil, da je društvo razsodilo zoper Stahlov „monopol“. In tudi jaz končam ves naš prepir, kakor onega na Nemškem okončuje „Sängerwarte“: „Und nun haben wir über diese Sache der Worte schon so viele verloren, darum sei dieses definitiv das letzte“. A. F.

Razne reči.

— † Dne 6. julija umrl je v Köln-u nagle smrti à ne nepripravljen preč. g. Friderik Könen, častni kanonik stolnice Palestrinske, stolni kapelnik, podpredsednik nemškemu Cec. društvu i. dr. — S tem možem zgubila je cerkvena glasba neumornega pospešitelja in Köln-ska nadškofija nenavadno nadarjenega in mnogozaslužnega delalca, skozi in skozi čistega, plemenitega mašnika. Ko je še sv. cerkev nad propadom cerkv. glasbe žalovala, ustanovilo se je Cec. društvo, da jo zopet povzdigne na stopnjo, katera ji gré. Eden izmed najbolj razsvitljenih in najpridnejših bil je ranjki Könen. Sin obče čislana učitelja, bavil se je pod njegovim vodstvom od otročjih let z glasbo, kateri je služil celih 24 let s toliko pobožno ljubeznijo in navdušenostjo, da je iz njegovega delovanja povsod, kjer se brigajo za pravo cerkv. glasbo, razlival se najobilnejši blagoslov. Könen je bil pa poleg glasbarja mašnik v najlepšem pomenu. V skladateljstvu nij nikdar zginila duhovniška ljubezen, duhovniško mišljenje in čutje. To ti je, dragi čitatelj, kar govori iz njegovih krasnih skladb, katere je njegov duh izumel, in s katerimi je katoliški svet v obilni meri obdaril. In vendar je bil Könen najponižnejši, najskromnejši človek, ki nikdar nij hrepenel po posvetnih časteh. Nadejamo se, da ga je Bog, kateremu na čast je ranjki tolikanj storil, povzdignil do največje časti — nebeščana. *Have pia anima!*

— Dne 7. julija bil je na Dunaji občni zbor društva sv. Ambrozija. Ob $\frac{1}{2}$ 10. dop.: Slovesna sv. maša v votivni cerkvi (*Missa de ss. Sacramento. Introitus „Cibavit“* gregor. koral; *missa in hon. S. Francisci Xav.* auct. Fr. Witt. — *Graduale „Oculi omnium“* zl. Haller. — *Offertorium „Sacerdotes“* zl. Mitterer. — *Communio (tacet?)*. — Ob $\frac{1}{2}$ 3. pop.: Zborovanje društvnikov v veliki dvorani katol. Ressource, o katerem le toliko vemo povedati, da pri volitvi odbora nij bil voljen dosedanji predsednik dr. Godfr. Marschall. — Ob 7. uri zvečer: Konečna produkcija cerkv.-glasbene šole.

*) Vender enkrat! Vr.

Pridana je listu 8. številki priloge.

Odgovorni vrednik lista Janex Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.